

Aleg 907

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie ukrajowienia dróg.

Wysoki Sejmie!

Przedkładając równocześnie Wysokiemu Sejmowi w tekście sprawozdania z czynności Departamentu IV-go bliższe szczegóły dokonanego w wykonaniu uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 3. listopada 1910. r. L. s. 7393/10 odbioru w zarząd kraju dróg, uchwałą tą ukrajowionych, Wydział krajowy przedstawia niniejszem wnioski co do dalszej realizacji ogólnego programu ukrajowienia na rok 1912.

Jak w roku ubiegłym tak i obecnie zarządził Wydział krajowy przedewszystkiem zbadanie na gruncie przez inżynierów krajowych stanu tych dróg, które Wysokiemu Sejmowi do ukrajowienia przedstawić zamierzał, zawiadamiając równocześnie odnośne reprezentacje powiatowe, iż dla umożliwienia delegowanym inżynierom przeprowadzenia poruczonych im czynności winne przygotować potrzebne plany, kosztorysy i wykazy, wyszczególnione bliżej w sprawozdaniu Wydziału krajowego z poprzedniego roku.

Ogółem poddano badaniu 23 dróg powiatowych i gminnych I. klasy — o łącznej długości 528'2 km. — w obrębie 29 powiatów autonomicznych.

Z tych dróg Wydział krajowy postanowił objąć wnioskiem na ukrajowienie z rokiem 1912. przestrzeń łącznej długości 502'2 km. — jak uwidoczniło na dołączonym wykazie (Alegat I.).

Al. I.

Przy zestawianiu tych wniosków Wydział krajowy miał przedewszystkiem na oku zasadniczą uchwałę Wysokiego Sejmu z dnia 13. października 1909. roku, nakreślającą ogólny program ukrajowienia dróg.

O ile jednak wszystkie drogi — ukrajowione z rokiem 1911. objęte były tą zasadniczą uchwałą, o tyle we wnioskach na rok 1912. Wydział krajowy proponuje w dwóch wypadkach na wyrażone w tym względzie życzenie odnośnych Reprezentacji powiatowych zmianę — a mianowicie zamiast drogi Dachnów-Mościska-Chyrów w obrębie powiatów przemyskiego i samborskiego drogę Hermanowice-Sambor, a zamiast drogi Biecz-Golanka w powiecie gorlickim drogę Ropa-Wysowa.

Wprowadzenie tych zmian jest tembardziej uzasadnione, że drogi Dachnów-Mościska-Chyrów i Biecz-Golanka nie są jeszcze wybudowane, podczas gdy budowa dróg Hermanowice-Sambor i Ropa-Wysowa jest na ukończeniu a nadto ta druga droga posiada ważne znaczenie ze względu na Zakład kąpielowy w Wysowej i ewentualne połączenie z Węgrami.

Z rokiem 1911. objęto w administrację kraju drogi, położone w obrębie 24 powiatów autonomicznych.

Ze względu na cel akcyi ukrajowienia — zmierzającej nie tylko do objęcia w zarząd kraju arteryi komunikacyjnych ogólniejszego znaczenia, ale

także finansowego ulżenia Reprezentacyom powiatowym — brał Wydział krajowy przy zestawianiu wniosków ukrajowienia dróg z rokiem 1912. na uwagę przede wszystkim drogi w tych powiatach autonomicznych, których komunikacyi w roku 1911. program ukrajowienia zupełnie nie objął.

Drogi, proponowane do ukrajowienia z rokiem 1912., położone są w 29 powiatach autonomicznych, z których tylko 3 powiaty — a mianowicie wielicki, gródecki i kamionecki — były uwzględnione także w poprzednim programie.

Co do powiatu wielickiego, to z rokiem 1911. została ukrajowiona tylko droga Kraków-Kobierzyn o długości 2·5 km., stanowiąca dojazd do Zakładu krajowego w Kobierzynie.

W powiecie gródeckim proponuje Wydział krajowy do ukrajowienia drogę Gródek-Komarno, która to droga, łącznej długości 11·3 km., przechodzi na przestrzeni 7·8 km. przez powiat Rudki, zaś na przestrzeni 3·5 km. leży w powiecie gródeckim, wobec czego, dla wytworzenia jednolitego duktu od drogi państwowej, należało część, położoną w powiecie gródeckim, ukrajowić.

Podobnie ma się rzecz z powiatem kamioneckim, przez który przedstawiona do ukrajowienia droga Krasne-Jaktorów (łącznej długości 21·1 km., położona w obrębie powiatów złoczowskiego i przemyskiego) przechodzi na przestrzeni tylko 2·2 km.

Z pośród dróg, do ukrajowienia obecnie przedstawionych, zostały cztery drogi częściowo objęte już w roku 1911., a mianowicie: drogę wrocławską, łącznej długości 61·6 km., objęto w roku zeszłym w obrębie powiatu krakowskiego, wobec czego proponuje Wydział krajowy obecnie ukrajowienie dalszej przestrzeni w powiecie chrzanowskim.

Podobnie ukrajowiono już w roku 1911. częściowo drogę Dachnów-Niemirów-Dobrosin w powiatach cieszanowskim i jaworowskim, drogę Założce-Tarnopol w powiecie brodzkim i drogę Jezierna-Denysów-Kupczyńce w powiecie podhajeckim. Wniosek zatem na ukrajowienie dalszych przestrzeni tych dróg w powiatach sąsiednich jest tylko konsekwencją poprzedniej uchwały Wysokiego Sejmu ze względu na konieczność wytworzenia jednolitego łącznego duktu drogi krajowej. Wogóle z dróg, wnioskami na rok 1912. objętych, tylko 7 przechodzi przez jeden powiat, natomiast 12 dróg łączy 2 powiaty, 2 drogi łączą 3 powiaty a 2 drogi przechodzą przez 4 powiaty. Ostatecznie zatem przedstawiały się dotychczasowy wynik realizacji programu ukrajowienia dróg jak następuje:

W r. 1911. objęto	20 dróg	długości 503·2 km.	w 21 powiatach,
Na r. 1912. przedstawiono do			
ukrajowienia	23	502·2	29

Gdy 3 powiaty są — jak wyżej nadmieniono — uwzględnione dwukrotnie a 4 drogi objęto częściowo już w roku 1911., przeto łącznie w obu latach przedstawi się wynik jak następuje:

39 dróg długości 1005·4 km. w obrębie 50 powiatów.

Z dróg przedstawionych na rok 1912. do ukrajowienia dziewięć dróg nie jest jeszcze w całości zbudowanych, mianowicie w stosunku do łącznej długości tych dróg	322·9 km.
pozostaje do budowy	116·1
Są to drogi wymienione w alegacie I. pod 2, 5, 9, 10, 12, 14, 16, 18 i 19. Z tych dróg przedstawia się obecnie do ukrajowienia	136·1
objęto już z rokiem 1911.	48·2
pozostanie do objęcia w przyszłości	22·5

Nie objęły dotychczasowe wnioski ukrajowienia dróg południowo-wschodniej części kraju, a mianowicie podkarpackich powiatów autonomicznych, jak Sanok, Lisko, Stryj, Dolina, Kałusz, Bohorodczany, Nadwórna, Drohobycz — a to z tego powodu, ponieważ z dróg, w powiatach tych zasadniczą uchwałą Wysokiego Sejmu do ukrajowienia przeznaczonych, o łącznej długości 240·7 km. zaledwie przestrzeń 101·6 km. jest obecnie zbudowaną,

w niektórych zaś z tych powiatów budowa przyszłej drogi krajowej albo zupełnie nie została jeszcze rozpoczętą albo od dłuższego czasu jest przerwana. Wydział krajowy w interesie podniesienia stanu komunikacyi w tej części kraju dążyć będzie do jak najrychlejszej realizacyi programu ukrajowienia w obrębie odnośnych powiatów.

Jak w roku ubiegłym tak i obecnie wynik lustracyi przyszłych dróg krajowych, dokonany — jak wyżej wspomniano — przez inżynierów krajowych, wykazał liczne braki i wadliwości tak co do założenia tych dróg pod względem spadków, kierunków i t. d., wskutek czego w przyszłości zajdzie potrzeba przeprowadzenia obszernych rekonstrukcyi jak i w bieżącej konserwacyi tych dróg.

Wobec tego Wydział krajowy zwrócił uwagę odnośnych reprezentacyi powiatowych na to, iż w myśl zastrzeżenia wypowiedzianego przez Wysoki Sejm — drogi ukrajowione mogą być objęte w zarząd kraju tylko w stanie należytej normalnej konserwacyi i wezwał interesowane Wydziały powiatowe, aby przystąpiły zawczasu do usunięcia znaczniejszych braków, wskazanych przez inżynierów krajowych, względnie przyjęły obowiązek partycypowania z funduszków powiatowych w odnośnych kosztach.

Reasumując niniejsze sprawozdanie, Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm uznaje po myśli ustępu pierwszego § 2. ust. drog. z dnia 10. grudnia 1907. dz. u. kraj. Nr. 155 następujące drogi za krajowe:

Droge	w obrębie powiatu	na długości
1) Wrocławską	chrzanowskiego	47.9 km.
2) Podgórze-Siepraw-Myślenice	wielickiego	17.2 "
3) Biertowice-Zembrzyce	myślenickiego i wadowickiego	24.5 "
4) N. Sącz-Tylicz-Muszynka	nowo-sądeckiego	44.2 "
5) Ropa-Wysowa	gorlickiego	24.0 "
6) Mielec-Radomyśl	mieleckiego	16.8 "
7) Dąbrowa-Mędzychów	dąbrowskiego	13.2 "
8) Łańcut-Leżajsk	łańcuckiego	28.0 "
9) Jarosław-Pruchnik	jarosławskiego	14.8 "
10) Hermanowice-Sambor	przemyskiego i samborskiego	24.5 "
11) Zmiędzy-Kombornia	jasielskiego i krośnieńskiego	34.6 "
12) Turka-Lutowiska	turczańskiego	21.2 "
13) Gródek-Komarno	gródeckiego i rudeckiego	11.3 "
14) Dachnów-Niemirów-Dobrosin	żółkiewskiego	1.0 "
15) Lwów-Brzuchowice	lwowskiego	10.2 "
16) Lwów-Nawarya-Komarno	lwowskiego	4.3 "
17) Przemyślany-Bóbrka	bobreckiego i przemyskiego	22.6 "
18) Krasne-Jaktorów	kamioneckiego, przemyskiego i złoczowskiego	21.1 "
19) Słobódka bolszowska-Konkolniki	rohatyńskiego	8.0 "
20) Zbaraż-Podwoleczyska	skałackiego i zbarazkiego	42.0 "
21) Założce-Tarnopol	tarnopolskiego	29.8 "
22) Jezierna-Denysów-Podhajec	złoczowskiego, tarnopolskiego i brzeżańskiego	22.3 "
23) Husiatyn-Postołówka	husiatyńskiego	18.7 "

II. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu:

a) ażeby z rokiem 1912. powyższe drogi objął w administracyę kraju;

b) objęcie poszczegółnej drogi nastąpi na podstawie szczegółowego przez Wydział powiatowy przedłożonego inwentarza, obejmującego całą własność ruchomą i nieruchomą lunduszu drogi w określeniu zawartem w § 74. ust. z dnia 5. października 1907. Dz. ust. kraj. Nr. 130 — przyczem własność nieruchoma winna być odgraniczoną stałymi znakami:

c) drogi obejmowane w zarząd kraju winne się znajdować w stanie należytej normalnej konserwacyi;

d) przed objęciem poszczególnych dróg w zarząd kraju winny odnośne reprezentacye powiatowe przyjąć w formie aktu notaryalnego, zeznanego na podstawie uchwały Rady powiatowej, obowiązek należytego uporządkowania najdalej w przeciągu lat dziesięciu własnym kosztem i staraniem stanu własności ukrajowionej drogi oraz pełną odpowiedzialność tak wobec stron interesowanych jak i funduszu krajowego za wszelkie zobowiązania powiatu i pretensye stron trzecich z powodu zajęcia na cele drogowe nieruchomości lub ruchomej własności oraz za wszelkie należytości powiatu z tytułu robót drogowych, przedsięwziętych przed objęciem drogi w zarząd kraju.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Łodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy :

Badeni w. r.

Sprawozdawca :

Dr. Stanisław Dąbski w. r.

Członek Wydziału krajowego.

**Alegat I. do sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie
ukrajowienia dróg.**

Wykaz dróg do ukrajowienia na rok 1912.

L.p.	Nazwa drogi	Powiat	Długość drogi w pow. km.	Zbudowano km.	Do budowy km.	Razem km.	Do ukra- jowienia na r. 1912	
							w powie- cie km.	Razem km.
1	Wrocławska	Kraków	13·7	13·7	—	61·6	47·9	47·9
		Chrzanów	47·9	47·9	—			
2	Podgórze-Siepraw-My- ślenice	Wieliczka	17·2	17·2	—	27·1	17·2	17·2
		Myślenice	9·9	3·5	6·4			
3	Biertowice-Zembrzyce	Myślenice	12·8	12·8	—	24·5	12·8	24·5
		Wadowice	11·7	11·7	—		11·7	
4	N. Sącz-Tylicz-Muszyńska	Nowy Sącz	44·2	44·2	—	44·2	44·2	44·2
5	Ropa-Wysowa	Gorlice	30·5	21·0	6·5	30·5	24·0	24·0
6	Mielec-Radomyśl	Mielec	16·8	16·8	—	16·8	16·8	16·8
7	Dąbrowa-Mędrzychów	Dąbrowa	13·2	13·2	—	13·2	13·2	13·2
8	Łańcut-Leżajsk	Łańcut	28·0	28·0	—	28·0	28·0	28·0
9	Jarosław-Pruchnik	Jarosław	27·0	14·8	12·2	36·0	14·8	14·8
		Przemyśl	9·0	9·0	—			
10	Hermanowice-Sambor	Przemyśl	14·5	13·6	0·9	39·9	13·6	24·5
		Sambor	25·4	12·8	12·6		10·9	
11	Żmigród-Kombornia	Jasło	6·0	6·0	—	34·6	6·0	34·6
		Krosno	28·6	28·6	—		28·6	
12	Turka-Lutowiska	Turka	28·0	21·2	6·8	31·0	21·2	21·2
		Lisko	3·0	—	3·0			
13	Gródek-Komarno	Gródek	3·5	3·5	—	11·3	3·5	11·3
		Rudki	7·8	7·8	—		7·8	
14	Dachnów-Niemirów- Dobrosin	Rawa	33·9	33·9	—	61·8	1·0	1·0
		Żółkiew	1·0	1·0	—			
		Jaworów	8·5	1·0	4·5			
		Cieszanów	18·4	18·4	—			
15	Lwów-Brzuchowice	Lwów	10·2	10·2	—	10·2	10·2	10·2
16	Lwów-Nawarya-Ko- marno	Lwów	29·0	4·3	24·7	34·0	4·3	4·3
		Rudki	5·0	—	5·0			
17	Przemyślany-Bóbrka	Bóbrka	7·3	7·3	—	22·6	7·3	22·6
		Przemyślany	15·3	15·3	—		15·3	
18	Krasne-Iaktorów	Kamionka	2·2	2·2	—	21·6	2·2	21·1
		Przemyślany	12·3	11·8	0·5		11·8	
		Złoczów	7·1	7·1	—		7·1	
19	Słobódka-kołszowska- Konkolniki (Halicz- Monasterzyska)	Rohatyn	13·0	8·0	5·0	41·0	8·0	8·0
		Podhajce	19·0	—	19·0			
		Buczacz	9·0	—	9·0			
20	Zbaraż-Podwołoczyska	Skalat	5·5	5·5	—	42·0	5·5	42·0
		Zbaraż	36·5	36·5	—		36·5	
21	Założce-Tarnopol	Tarnopol	29·8	29·8	—	34·2	29·8	29·8
		Brody	4·4	4·4	—			
22	Jezierna-Denysów- Podhajce	Złoczów	2·6	2·6	—	52·8	2·6	22·3
		Tarnopol	8·4	8·4	—		8·4	
		Brzeżany	11·3	11·3	—		11·3	
		Podhajce	30·5	30·5	—			
23	Husiatyn-Postołówka	Husiatyn	18·7	18·7	—	18·7	18·7	18·7
Ogółem			737·6	621·5	116·1	737·6	502·2	502·2

